

ΕΘΝΙΚΟ ΚΑΙ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

Εαρινό εξάμηνο
2024-2025

ΔΙΔΑΣΚΟΥΣΑ
Νάγια Γρίλλια

Dear earth...

**ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΕΣ
ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΕΣ ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ &
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ**

ΜΑΘΗΜΑ 1ο
ΤΙ ΕΙΝΑΙ ΟΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΕΣ
ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ;

ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΕΣ ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ & ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

ΜΑΘΗΜΑ 1ο ΓΕΝΙΚΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ ΤΙ ΕΙΝΑΙ ΟΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΕΣ ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ;

ΕΠΙΛΕΓΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ 4ου εξαμήνου

Διδάσκουσα: Νάγια Γρίλλια
(μεταδιδακτορική ερευνήτρια ΕργΠΕ ΕΚΠΑ)

κάθε ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 15.00 – 18.00

Εγγραφή στο e-class

<https://eclass.uoa.gr/courses/EDS114/>

The screenshot shows the eclass.uoa.gr interface for the course 'ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΕΣ ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ' (Environmental Humanities and Education). The page is in Greek and includes a sidebar with navigation links such as 'Ανακοινώσεις', 'Ασκήσεις', 'Εγγραφές', 'Εργασίες', 'Ερωτηματολόγια', 'Μηνύματα', 'Ομάδες Χρηστών', 'Συζητήσεις', and 'Σύνδεσμοι'. The main content area displays the course title, the instructor's name 'Μαρία Δασκολιά', and a description of the course. The description states that the course aims to introduce students to a relatively new but rapidly developing field of knowledge, research, and academic activity, which brings together a large number of distinct disciplines. It mentions various fields of study, including environmental or ecological orientation, as well as social sciences and humanities, such as history, linguistics, philosophy, languages, archaeology, theater studies, and visual arts. It also mentions interdisciplinary studies, such as gender studies, feminist studies, and animal studies. The page also features a search bar and a list of active tools.

eclass.uoa.gr/courses/EDS115/

YouTube Χάρτες

mdaskol

Χαρτοφύλακιο / ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΕΣ ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ...

ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΕΣ ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ (74ΤΕΚ222)

Μαρία Δασκολιά

Περιγραφή

Το μάθημα επιδιώκει να εισαγάγει τους φοιτητές σε ένα σχετικά νέο αλλά ταχέως αναπτυσσόμενο σε διεθνές επίπεδο γνωστικό αντικείμενο, τις **Περιβαλλοντικές Ανθρωπιστικές Επιστήμες (Environmental Humanities)**. Πρόκειται για ένα πολυδιάστατο και διεπιστημονικό πεδίο γνώσης, έρευνας και ακαδημαϊκής δραστηριότητας, που φέρνει κοντά έναν μεγάλο αριθμό από διακριτούς επιστημονικούς κλάδους με περιβαλλοντικό ή οικολογικό προσανατολισμό, καθένas από τους οποίους έχει αναπτυχθεί στο πλαίσιο βασικών ανθρωπιστικών και κοινωνικών επιστημών και σπουδών, όπως η ιστορία, η λογοτεχνία, η φιλοσοφία, οι γλωσσικές σπουδές, η αρχαιολογία, οι θεατρικές σπουδές και οι παραστατικές τέχνες, η κοινωνιολογία, η ψυχολογία, η ανθρωπολογία, η αρχιτεκτονική, η θεολογία, ή και πιο σύγχρονα αντικείμενα, όπως οι σπουδές για το φύλο, οι φεμινιστικές σπουδές, οι σπουδές για τα δικαιώματα των ζώων (animal studies), κλπ.

Η συνένωση όλων των παραπάνω «περιβαλλοντικών» επιστημονικών κλάδων και θεωρητικών προσεγγίσεων σε ένα ενι

Περισσότερα

Οι Περιβαλλοντικές Ανθρωπιστικές Επιστήμες... (ΠΑΕ)

ως

νέο
&
αναδυόμενο

ΠΕΔΙΟ

ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

σημεία εστίασης του μαθήματος

Τι είναι οι περιβαλλοντικές ανθρωπιστικές επιστήμες;

Ποια η έννοια του «ανθρωπόκαινου» και της Ανθρωπόκαινου Εποχής;

Ποια πεδία εντάσσονται στις ΠΑΕ και τι αντιπροσωπεύουν οι ΠΑΕ;

Πώς γεννιούνται και πώς διαμορφώνονται οι ΠΑΕ;

Ποιος ο ρόλος των ΠΑΕ στην Ανθρωπόκαινο εποχή;

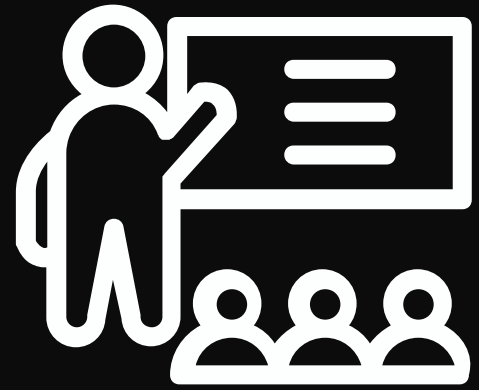

σημεία εστίασης του μαθήματος

Ποια η θεματολογία, η προβληματική και οι διαφορετικές «περιβαλλοντικές οπτικές» που προσφέρουν οι ΠΑΕ (φιλοσοφία, ηθική, λογοτεχνία, ιστορία, τέχνες, ...)

Μπορούν (και πώς) να αξιοποιηθούν και να συμβάλλουν οι ΠΑΕ στο πλαίσιο της στην ανάπτυξη διεπιστημονικών και διαθεματικών εκπαιδευτικών προτάσεων και προγραμμάτων ΠΕ/ΕΑΑ;

ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ & ΜΑΘΗΣΗ

παρουσιάσεις

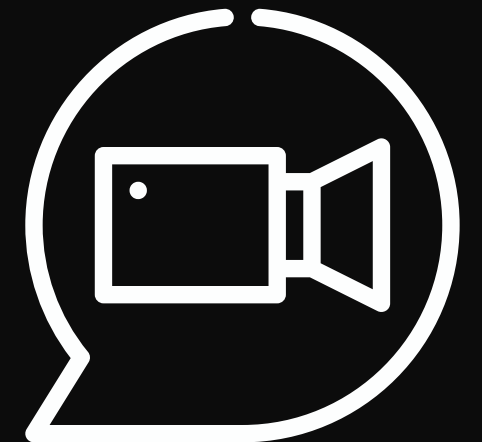
Πώς;

συζητήσεις

δραστηριότητες
ατομικές & ομαδικές

βίντεο- ντοκιμαντέρ

και άλλα...

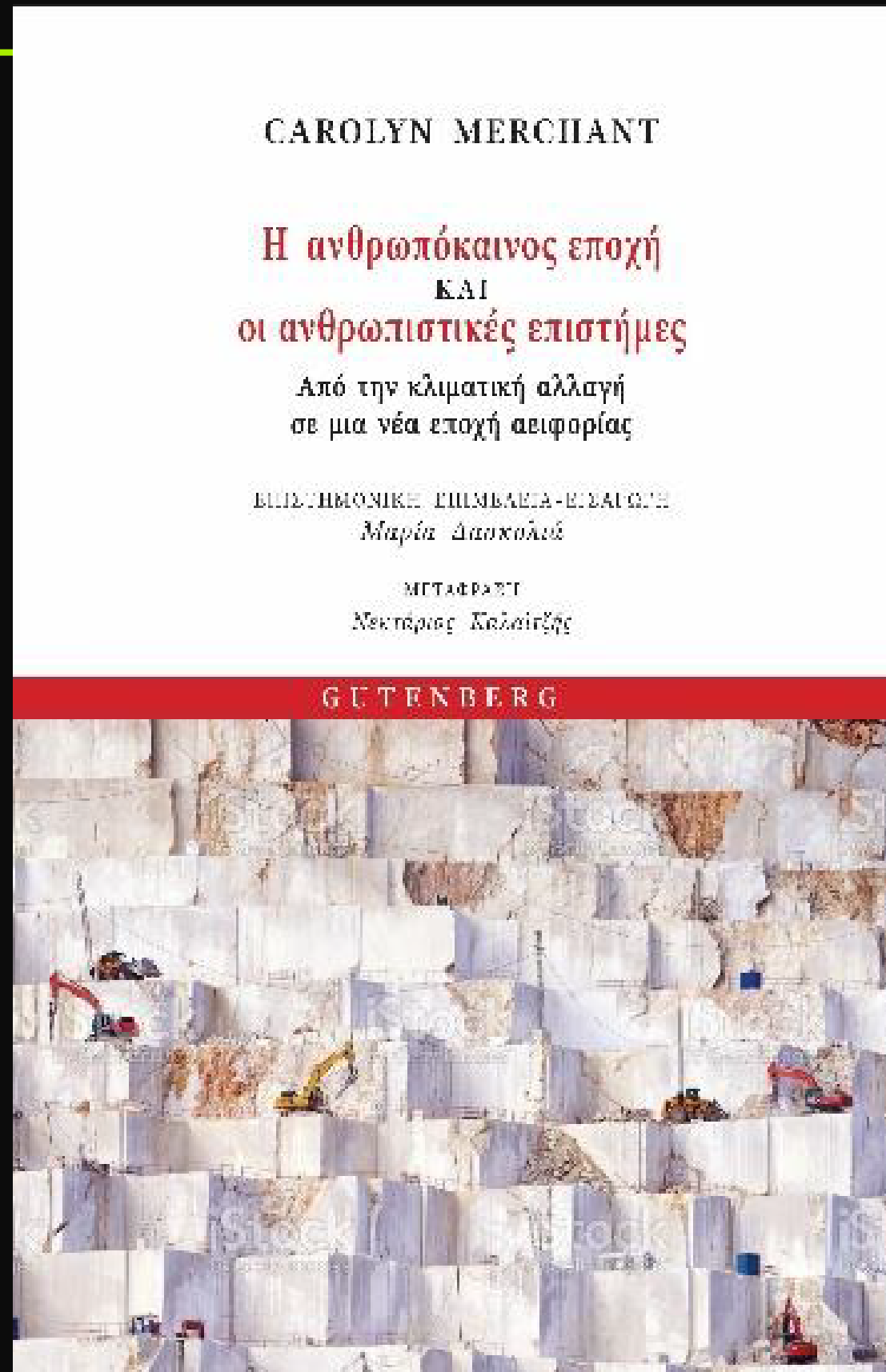
ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ & ΜΑΘΗΣΗ

διδακτικό σύγγραμμα

«*Η ανθρωπόκαινος εποχή και οι
ανθρωπιστικές επιστήμες*»

Carolyn Merchant

(επιστ. επιμ. Μαρία Δασκολιά)

σημειώσεις διαφάνειες

κείμενα

άρθρα

Εγγραφή στο e-class:

<https://eclass.uoa.gr/courses/EDS115/>

ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ & ΜΑΘΗΣΗ

αξιολόγηση

απαλλακτική εργασία

ομαδική (3 άτομα)
ή
ατομική

τελική γραπτή εξέταση

«Έρευνα για ένα θέμα των ΠΑΕ και σχεδιασμός
εκπαιδευτικού σεναρίου πάνω σε αυτό»

προσωπική

διαδρομή

μάθησης

ΜΑΘΗΜΑ 1ο

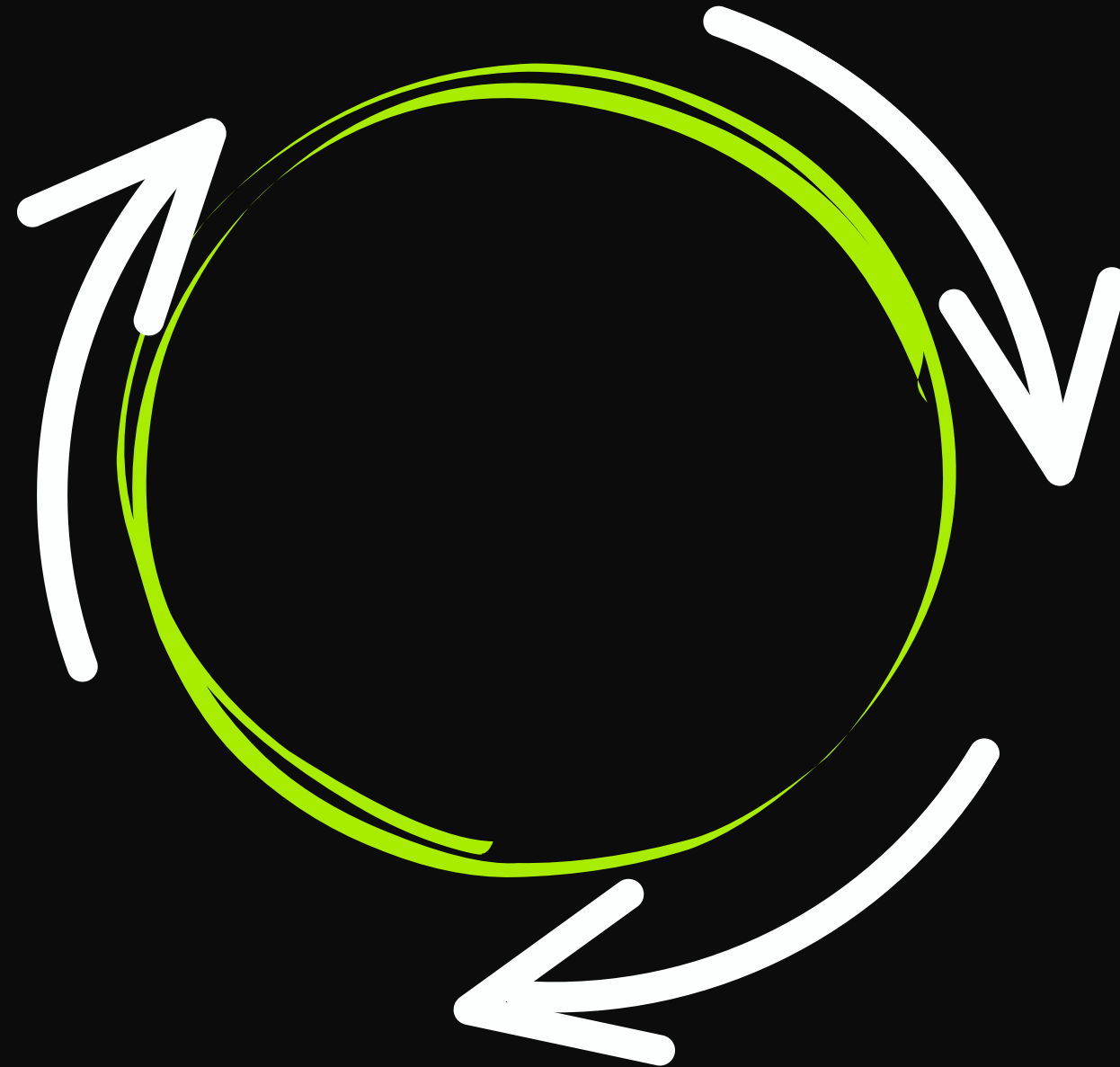
ΤΙ ΕΙΝΑΙ ΟΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΕΣ ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ;

Τι είναι οι ανθρωπιστικές επιστήμες;

Ανθρωπιστικές Επιστήμες

humanities

Κλάδοι της επιστήμης

Ανθρωπιστικές Επιστήμες

humanities

μελετούν πτυχές
της ανθρώπινης
κοινωνίας
&
του πολιτισμού

συμπεριλαμβανομένων
ορισμένων θεμελιωδών
ερωτημάτων που θέτουν
οι άνθρωποι

human culture

human thought

Κλάδοι της επιστήμης

Ανθρωπιστικές Επιστήμες

ανθρωπολογία

φρηολογία

ιστορία

φιλοσοφία

αρχαιολογία

εθνολογία

περιβαλλοντικές ανθρωπιστικές επιστήμες

γλώσσα

θεολογία

μετά-αποικιοκρατία

γλωσσολογία

μελέτες φύλου

βιογραφία

μουσειολογία

εικαστικές/παραστατικές τέχνες

HUMANITIES
ΔΙΚΤΥΟ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΑΘΗΝΩΝ
ATHENS HUMANITIES NETWORK (AHN)

<https://www.deanphil.uoa.gr/scholi/humanities/>

από την
ΙΔΡΥΤΙΚΗ ΔΙΑΚΗΡΥΞΗ

*συνάντηση κοσμητόρων 11 φιλοσοφικών
σχολών από τις χώρες της
Νοτιοανατολικής Ευρώπης και της
Μαύρης Θάλασσας (Εύξεινου Πόντου)
με σκοπό τη δημιουργία ενός δικτύου
για τη στήριξη και την προώθηση των
ανθρωπιστικών σπουδών*

Δίκτυο Ανθρωπιστικών Σπουδών της Αθήνας

ιδρύεται με σκοπό τη στήριξη και την προώθηση των Ανθρωπιστικών Σπουδών

Τα ιδρυτικά μέλη του Δικτύου αισθάνονται ότι οι Ανθρωπιστικές Σπουδές βρίσκονται υπό απειλή...

ΓΙΑΤΙ...?

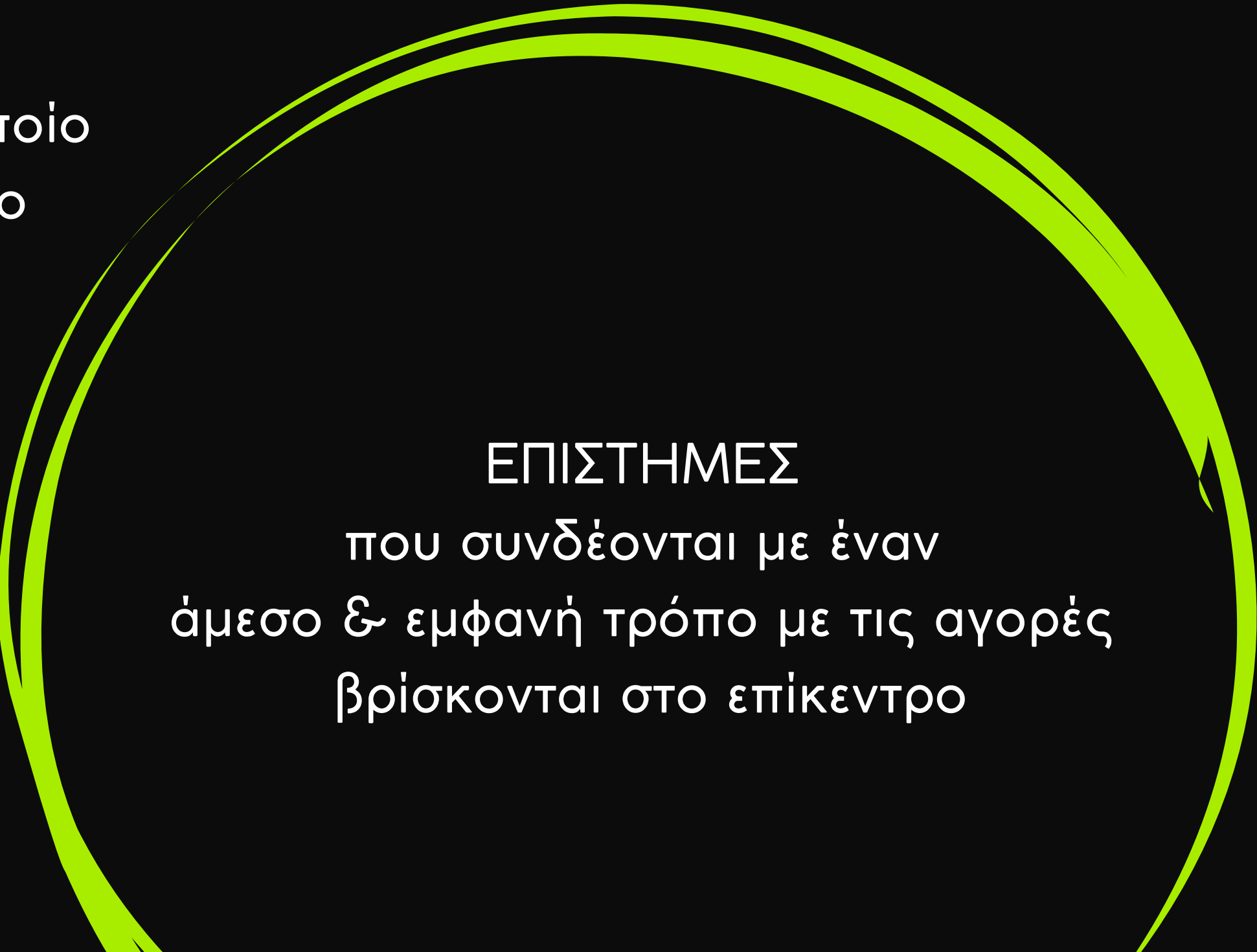
HUMANITIES

ΔΙΚΤΥΟ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΑΘΗΝΩΝ
ATHENS HUMANITIES NETWORK (AHN)

από την

ΙΔΡΥΤΙΚΗ ΔΙΑΚΗΡΥΞΗ

ζούμε ένα ακαδημαϊκό περιβάλλον το οποίο
προσανατολίζεται όλο και περισσότερο
στην αγορά

ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ
που συνδέονται με έναν
άμεσο & εμφανή τρόπο με τις αγορές
βρίσκονται στο επίκεντρο

HUMANITIES

ΔΙΚΤΥΟ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΑΘΗΝΩΝ
ATHENS HUMANITIES NETWORK (AHN)

από την

ΙΔΡΥΤΙΚΗ ΔΙΑΚΗΡΥΞΗ

Πιστεύουν ότι αυτή η κατάσταση μπορεί και πρέπει να ανατραπεί για ποικίλους λόγους:

Οι ανθρωπιστικές σπουδές

- παρέχουν τα **λογικά εργαλεία** στα οποία στηρίζονται η γνώση, ο στοχασμός και η καινοτομία σε όλους τους επιστημονικούς κλάδους
- διαμορφώνουν τις **ηθικές αρχές** οι οποίες διασφαλίζουν την καλύτερη δυνατή χρήση των προϊόντων της επιστημονικής έρευνας για το συμφέρον της ανθρωπότητας

HUMANITIES

ΔΙΚΤΥΟ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΑΘΗΝΩΝ
ATHENS HUMANITIES NETWORK (AHN)

από την

ΙΔΡΥΤΙΚΗ ΔΙΑΚΗΡΥΞΗ

Πιστεύουν ότι αυτή η κατάσταση μπορεί και πρέπει να ανατραπεί για ποικίλους λόγους:

Οι ανθρωπιστικές σπουδές βρίσκονται στην καρδιά της εκπαίδευσης

- η πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση **βασίζεται σε αυτές** για την **ανάπτυξη δεξιοτήτων** και κυρίως για την εξοικείωση με **σημαντικές ιδέες**, την **μετάδοση αρχών** και την **ανάπτυξη της κριτικής ικανότητας** των μαθητών

HUMANITIES

ΔΙΚΤΥΟ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΑΘΗΝΩΝ

ATHENS HUMANITIES NETWORK (AHN)

από την

ΙΔΡΥΤΙΚΗ ΔΙΑΚΗΡΥΞΗ

Οι Ανθρωπιστικές Επιστήμες

...δεν αποτελούν
αναπόληση του
παρελθόντος

αποσπλούν σημαντικό έμμεσο πόρο
για ολόκληρη την Ευρώπη και τις γύρω
περιοχές

είναι ο μόνος επιστημονικός χώρος
που έχει τη δυνατότητα να δημιουργήσει
όραμα για το μέλλον

1980

Rockefeller commission on the Humanities

*οι ανθρωπιστικές επιστήμες
αποκαλύπτουν πώς οι άνθρωποι
προσπάθησαν να κατανοήσουν
ηθικά, πνευματικά & διανοητικά*

έναν κόσμο στον οποίο

ο παραλογισμός, η απελπισία, η μοναξιά και ο θάνατος

είναι εξίσου εμφανείς

με τη λογική, την ελπίδα, τη φιλία και τη γέννηση

1980

Rockfeller commission on the Humanities

τι θέλει να πει ο ποιητής...;

ένας κόσμος χαοτικός

πώς εμείς σαν άνθρωποι το
αντιμετωπίζουμε αυτό;

πώς εμείς σαν άνθρωποι
ζούμε μέσα σ' αυτό;

1980

Rockefeller commission on the Humanities

οι ανθρωπιστικές επιστήμες
ενδιαφέρονται για θέματα που
στρέφονται γύρω από..

τι θέλει να πει ο ποιητής...;

τι σημαίνει να είσαι άνθρωπος
human condition

πώς έχουν περιγράψει οι άνθρωποι το τι σημαίνει να
ζεις ως άνθρωπος σ' αυτόν τον κόσμο

τις αξίες που καθοδηγούν τις
συμπεριφορές μας
values

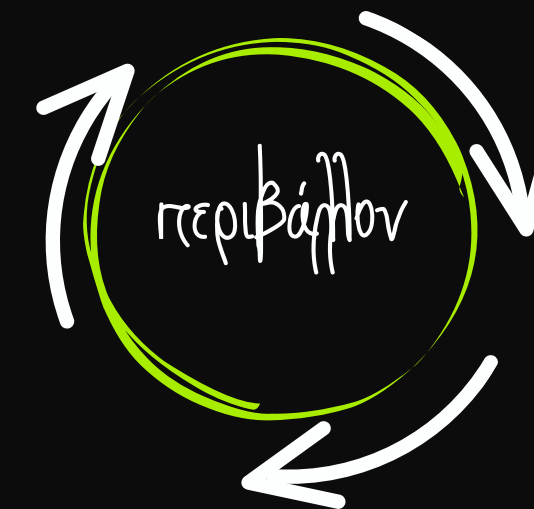
ποιες είναι οι αξίες μας
ποιες αξίες έχουν υπάρξει διαχρονικά και που
οδήγησαν τις κοινωνίες

σε ποια πράγματα βρίσκουν οι
άνθρωποι νόημα στη ζωή τους
meaning

που βρήκαν νόημα οι άνθρωποι στη ζωή τους
τι έχει κάνει τη ζωή του ανθρώπου 'ουσιαστική'

Περιβαλλοντικές Ανθρωπιστικές Επιστήμες

environmental humanities

eco-humanities

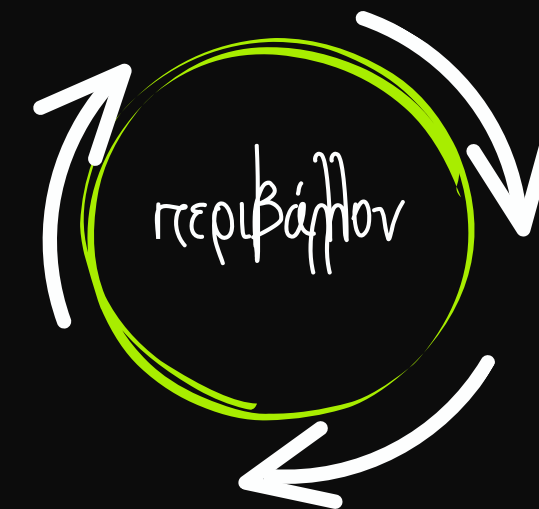
νέο/ αναδυόμενο διεπιστημονικό πεδίο γνώσης και έρευνας

φάσμα & σύνθεση

επιμέρους αναδυόμενα
περιβαλλοντικά προσανατολισμένα επιστημονικά (και άλλα) πεδία

Περιβαλλοντικές Ανθρωπιστικές Επιστήμες

περιβαλλοντικά προσανατολισμένες...

φιλοσοφία

ανθρωπολογία

λογιστεχνικές σπουδές

οικονομική θεωρία

ιστορία

ψυχολογία

σπουδές παραστατικών τεχνών

θεολογία

σπουδές για τα μέσα επικοινωνίας/ενημέρωσης

θηροσκευολογία

σπουδές για τα φίδια

σπουδές για τις σχέσεις ανθρώπων-ζώων

Περιβαλλοντικές Ανθρωπιστικές Επιστήμες

περιβαλλοντικά προσανατολισμένες...

Περιβαλλοντικές Ανθρωπιστικές Επιστήμες

περιβαλλοντικά προσανατολισμένες...

ΒΟΥΤΑΜΕ ΜΕΣΑ...

ΤΙΣ ΑΞΙΟΠΟΙΟΥΜΕ...

για να αντιμετωπίσουμε
τα περιβαλλοντικά προβλήματα

Περιβαλλοντικές Ανθρωπιστικές Επιστήμες

ΒΟΥΤΑΜΕ ΜΕΣΑ...

ΤΙΣ ΑΞΙΟΠΟΙΟΥΜΕ...

σε βάθος
πολύπλευρη
διαφοροποιημένη
οπτική

πώς φτάσαμε εδώ;

πώς θα βαδίσουμε στο μέλλον μαζί;

Περιβαλλοντικές Ανθρωπιστικές Επιστήμες

ψάχνουν κάτω από την
επιφάνεια

ΣΕ ΒΑΘΟΣ...

deep

ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΕΣ

creative

αναζητούν νέες
προσεγγίσεις με
έμπνευση την ίδια τη
φύση

φτάνουν
στις ρίζες των
περιβαλλοντικών
προκλήσεων

ΡΙΖΟΣΠΑΣΤΙΚΕΣ...

radical

ΜΕ ΔΕΣΜΕΥΣΗ

engaged

στην εύρεση νέων
τρόπων σκέψης &
δράσης

Οι μεγάλες προκλήσεις του σήμερα...

■ μπορούν να λυθούν μόνο με τη βοήθεια των
λεγόμενων θετικών επιστημών...? ■

Είναι η κλιματική αλλαγή μόνο ένα 'επιστημονικό' / 'τεχνικό' ζήτημα;

ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ

στον πολιτισμό μας

στις αξίες μας

αφορούν

στην ύπαρξή μας

στα πιστεύω μας

στην ηθική μας

ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ

προκαλούνται

από συλλογικές συμπεριφορές

κυρίως από τους πλούσιους & τους
προνομιούχους
αυτού του κόσμου

σε έναν κόσμο που αναπαράγονται...

ΕΠΙΛΟΓΕΣ

ΤΡΟΠΟΣ ΣΚΕΨΗΣ

ΤΡΟΠΟΣ ΖΩΗΣ

ΑΝΘΡΩΠΙΝΕΣ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΕΣ

πολιτισμικά καθοριζόμενες

κοινωνικές αντιλήψεις

πολιτισμικές αντιλήψεις

θρησκευτικές ιδέες

μοντέλα σκέψης

Ποια είναι η
‘περιβαλλοντική γνώση’
που χρειαζόμαστε;

Μπορούν μόνο οι θετικές
επιστήμες να (μας) πάνε
“πέρα και πίσω”
από μετρήσεις & διαπιστώσεις;

ΔΕΙΦΟΡΙΑ

μήπως οι περιβαλλοντικές
ανθρωπιστικές επιστήμες μπορούν
μας βοηθήσουν να προσεγγίσουμε
απλά αλλά βαθιά ουσιαστικά
ερωτήματα όπως:

καλό για ποιον;
και με τι κόστος;

φέρνουμε στο επίκεντρο τον

ΑΝΘΡΩΠΙΝΟ ΠΑΡΑΓΟΝΤΑ

στην πρόκληση παγκόσμιων περιβαλλοντικών αλλαγών

& παράλληλα

εξερευνούμε και πειραματιζόμαστε με

ΜΕΤΑ-ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΕΣ

οντολογικές και επιστημολογικές προσεγγίσεις

...επιδιώκουμε να εμβαθύνουμε στις (υπόγειες) συνδέσεις
των διαφορετικών επιστημών

διεπιστημονικές
interdisciplinary

ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ

διαεπιστημονικές
intradisciplinary

για να κατανοήσουμε

αφηγήσεις

αξίες

θεσμούς

πολιτισμικά πρότυπα

που διαμόρφωσαν

το ΠΩΣ ο άνθρωπος έχει παρέμβει στον πλανήτη

Άρθρο in.gr

Γη: Πώς το αποτύπωμα της
ανθρώπινης παρέμβασης ζει σε κάθε
κύτταρο του πλανήτη

Δημοσιογραφική Επιμέλεια
Παναγιώτης Ζαφειρόπουλος

Τι είδους αλλαγή εντόπισαν οι επιστήμονες στο λιμάνι της Βρέστης και πώς τη συνδέουν με το Β' Παγκόσμιο Πόλεμο;

Η φύση έχει τον τρόπο να θυμάται πράγματα.

Ποια παραδείγματα αναφέρονται σε σχέση με τον απόηχο της ανθρώπινης δραστηριότητας στη φύση;

Πώς ονομάζεται η γεωλογική εποχή κατά την οποία ανθρωπότητα άλλαξε σημαντικά και αμετάκλητα τη Γη;

Πώς η βιομηχανία αυτοκινήτων και ωρολογοποιίας έχουν αφήσει το αποτύπωμά τους;

Που βρέθηκαν σωματίδια συντριμμίων από την ατομική βόμβα της Χιροσίμα σηματοδύοντας για πάντα το τοπίο;

TO BE CONTINUED...

Η ΑΝΘΡΩΠΟΚΑΙΝΟΣ ΕΠΟΧΗ